

SON DÜZENLEMELER IŞIĞINDA KOOPERATİF GENEL KURULU VE İŞLEYİŞİ

Seniha Dal*

Özet

Genel kurul, diğer ticaret şirketlerinde olduğu gibi kooperatiflerde de zorunlu karar organıdır ve tüm ortakların katılımıyla gerçekleşir. Genel kurul, kooperatif ile ilgili kararların alındığı, denetim ve yönetim kurullarının seçildiği, ibra edildiği, ortakların dolaylı olarak yönetime katıldığı önemli bir organdır. Ülkemizde kooperatifler 24/4/1969 tarihinde yürürlüğe giren 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ile bağımsız genel bir kanunda düzenlenmiştir. Anılan Kanunda zaman zaman değişiklikler yapılmış olmakla birlikte en son değişiklik 26.10.2021 tarih ve 31640 sayılı Resmi Gazete (RG)'de yayımlanan 7339 sayılı «Kooperatifler Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun» ile yapılmıştır. Söz konusu Kanunda kooperatiflerin ortaklık hakları, denetim, yönetim ve genel kurul organı ile ilgili önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler beraberinde “Kooperatif Bilgi Sistemi (KOOPBİS)”ni getirmiştir. Böylece kooperatiflere ilişkin ticaret sicil kayıtlarına, finansal tablolarına, faaliyet raporlarına, genel kurul toplantı evraklarına ve ortakların kişisel bilgilerine vb. her türlü bilgiye elektronik ortamda ulaşılabilecektir. Bundan başka KOOPBİS ortaklara genel kurul toplantılarına elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy kullanma imkanı getirmektedir. Modern iletişim araçlarının kooperatif genel kurullarının yapılmasında kullanılması çok sayıda kooperatif ortağının genel kurula katılmasında etkili olacaktır. Bu durum ortaklar arasında iletişimi artıracak ve etkili kararlar alınmasını sağlayacaktır. Bu çalışmada 7339 sayılı Kanun ile getirilen KOOPBİS sistemi ışığında genel kurul ve işleyişine ilişkin yapılan değişikliklere yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kooperatifler, Genel Kurul, Kooperatif Bilgi Sistemi, Elektronik Genel Kurul, Elektronik Genel Kurul Sistemi.

* Dr.,İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0002-3999-8395 .

COOPERATIVE GENERAL ASSEMBLIES AND THEIR FUNCTIONING BASED ON RECENT REGULATIONS

Seniha Dal*

Abstract

General assemblies are compulsory decision-making bodies in cooperatives, similar to those in other commercial companies, and are convened with the participation of all members. They serve as crucial forums for making key decisions regarding the cooperative, electing and dismissing supervisory and management boards, and enabling members to indirectly participate in the management. Cooperatives in Turkey have been regulated in an independent general law through Cooperatives Law No. 1163, which came into effect on 24/4/1969. Over time, amendments have been made to this law; however, the last amendment was made with the introduction of the "Law on Amendments to the Cooperatives Law and Certain Laws" numbered 7339, published in the Official Gazette (OG) dated 26.10.2021 and numbered 31640. The law included essential changes regarding the partnership rights, auditing, management, and general assembly bodies of cooperatives. These changes led to the introduction of the "Cooperative Information System (KOOPBİS)", which allows for the electronic access of all relevant cooperative data. This includes trade registry records, financial statements, annual reports, general assembly meeting documents, and member's personal information, among others. As a result, shareholders are able to participate in general assembly meetings electronically, make suggestions, express opinions, and vote. The use of modern communication tools in organizing general assemblies will enable a larger number of shareholders to participate in the general assembly, increase communication between shareholders, and ensure effective decision-making. This study examines the changes made regarding the general assembly and its operations under the KOOPBİS system as outlined in Law No. 7339.

Key Words: Cooperative, General Assembly, Cooperative Information System, Electronic General Assembly.

* Dr., Marmara University, Department of Business (English), ORCID: 0000-0002-3999-8395 .

1-GENEL KURUL VE TÜRLERİ

A. Genel Kurul ve Yetkileri

Kooperatifler, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK) m. 124'de şirket olarak sayılmakla birlikte doğrudan kar amacı gütmeyenlerinden şirketlerden ayrılmaktadırlar¹. Bu durum 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu m. 1²'de açıkça ifade edilmiştir. Kooperatiflerde genel kurul, yönetim kurulu ve denetçiler olmak üzere üç tane zorunlu organ bulunmaktadır. Genel kurul, tüm ortaklar ve temsilcilerinin katıldığı, belirli bir gündem etrafında toplanıp görüşebildiği ve kooperatifin işleyişi ile ilgili kararların alındığı bir karar organıdır. Genel kurulda usulüne uygun alınan tüm kararlar toplantıda hazır bulunsun ya da bulunmasın tüm ortaklar için bağlayıcıdır. Aynı şekilde genel kurul toplantısına katılan ve olumsuz oy kullanan ortakları da yeterli nisapla alınan kararlar bağlar. Genel kurul, ülkemizde kooperatifçilik ile ilgili mevzuatın temelini teşkil eden³ 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu (KK)'nın beşinci bölümünde "Kooperatif Organları" başlığının altında m. 42-54 arasında düzenlenmiştir. KK'da aksine bir düzenleme olmayan hallerde TTK'nın anonim şirketlere ilişkin hükümleri kooperatifler içinde uygulanır⁴. TTK'da olduğu gibi KK'da da genel kurul tüm ortakların temsil edildiği sürekli olmayan en yetkili karar organıdır⁵. Genel kurul ortakların ya da temsilcilerinin katılarak oy kullandığı ve kooperatif işlerine yönelik haklarını aktif olarak kullandıkları tek yerdir. Bu nedendir ki, ortakların haklarının korunması ve kullanılması bakımından genel kurulun

¹ Kooperatiflerin tacir niteliğinin bulunup bulunmadığı öğretide ve uygulamada tartışılmıştır. Uygulamada mahkeme içtihatları arasında görüş ayrılıklarının bulunması sebebiyle Yargıtay konu ile ilgili İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunca 2021 yılında 12.11.2021 tarih ve 2020/2 E. 2021/3 K. Sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı almıştır. Konu ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Sema Aydın, Hasan Ali Kaplan, "Yargıtay'ın 12.11.2021 Tarihli ve 2020/2 E. 2021/3 K. Sayılı İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu Kararı Çerçevesinde Kooperatiflerin Tacir Niteliği", Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl 2022, Cilt:3, Sayı: 1 s. 198 vd.; Sema Aydın, Kooperatiflerde Ortaklık Sıfatının Kazanılması ve Kaybedilmesi, Seçkin Yayınları, Ankara 2024, s. 41 vd.

² "Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklara kooperatif denir."

³ Kooperatif hukuku alanında bağımsız genel kanun olan 1163 sayılı KK bu alanda kanun niteliğinde tek yasal düzenleme değildir. Bundan başka, 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun ile 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu bulunmaktadır. Bu kanunlar 1163 sayılı Kanun karşısında özel kanunlardır ve tarım kredi ve satış kooperatiflerine ve bunların üst kuruluşlarına yönelik özel hükümler içermektedir. Bu kanunlarda hüküm bulunmayan hallerde önce 1163 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

⁴ Bkz. KK m. 98 "Bu kanunda aksine açıklama olmayan hususlarda Türk Ticaret kanunundaki Anonim şirketlere ait hükümler uygulanır.

⁵ KK m. 42'de "en yetkili" ifadesinin genel kurula üst organ özelliği vermediği dile getirilmiştir. Tekinlap (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, Vedat Kitapçılık, 13. Bası, Haziran 2017, İstanbul, s. 660.

toplantısı ve karar alması önemlidir. Ortaklar, genel kurulda oy kullanarak, yönetim kurulu üyelerini ve denetçileri seçerler. Böylece ortaklık yönetiminde ve denetiminde dolaylı olarak söz sahibi olurlar. 7339 sayılı Kanun ile getirilen son yasal düzenlemeler ışığında kooperatif ortaklar genel kurul toplantısına bizzat veya temsilcileri aracılığıyla katılarak oy hakkını fiziki ya da elektronik ortamda kullanırlar. Her ortağın genel kurula katılma, oy kullanma, kanuna ve/veya ana sözleşmeye aykırı genel kurul kararlarına karşı dava açma hakkı vardır (KK m. 48, 53).

KK'da genel kurulun devredilemez görev ve yetkileri m. 42'de açıkça düzenlenmiştir. Buna göre kooperatif ana sözleşmesini değiştirmek, yönetim kurulu üyeleri ve denetçiler ile birlikte gerektiğinde tasfiye kurulunu seçmek, işletme hesabıyla bilanço ve gerektiğinde gelir gider farkının bölüşülmesi hakkında karar almak, yönetim ve denetçiler kurullarını ibra etmekle birlikte KK'da ya da kooperatif ana sözleşmesinde genel kurula tanınmış diğer konular hakkında karar vermek kooperatif genel kurulun asla başka bir organa terk edemeyeceği ve devredilemeyeceği görevleri arasında yer almaktadır. Bu görev ve yetkilere KK'da 1988 yılında 3476 sayılı Kanunun 9. Maddesinde yapılan değişiklik ile aşağıdaki görev ve yetkilerde eklenmiş bulunmaktadır. Üç fıkra halinde eklenen bu yetkiler daha çok kooperatiflerin gayrimenkul ile ilgili alanında düzenlenmiştir. Buna göre, kooperatif genel kurulu gayrimenkul alımında ve satımında takip edilecek usul ile alınacak gayrimenkulün niteliğini, yerini ve azami fiyatını, satılacak gayrimenkulün asgari fiyatını belirlemek, imalat ve inşaat işlerinin yaptırılma yöntemini belirlemek ve yapı kooperatiflerinde; kooperatifin ortak sayısı ile yapılacak konut veya işyeri sayısını belirlemek. Kanunda genel kurula verilen bu yetkiler dışında kooperatif ana sözleşmesinde de ayrıca emredici kanun hükümlerine aykırı olmadığı sürece bazı işlemler için genel kurul yetkili kılınabilir⁶. Genel kurul, kanun ve ana sözleşme ile verilen bu yetkiler dışında açıkça kooperatif yönetim kurulunun yetkili kılınmadığı diğer işlemlerde genel kurulun niteliğine uygun düşen kooperatifin amaçları doğrultusunda kararları alma yetkisi bulunmaktadır⁷. Belirtmek gerekir ki, genel kurula verilen bu yetkiler KK'da düzenlenen yetkililerdir. Bunun dışında genel kurula kooperatif ana sözleşmesi ile de yetkiler verilebilir.

⁶ Bu çalışmada kullanılan ana sözleşme örneği konut yapı kooperatiflerine ilişkin örnektir. Kooperatif türlerine göre ana sözleşme örnekleri farklılık gösterebilmektedir. Uygulamada bu ana sözleşme örnekleri değişiklik yapılmaksızın kullanılmaktadır. (bkz. KK, m. 88; Adil Bingöl, Türk Hukukunda Kooperatif Genel Kurulu, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2010 yayınlanmamış yüksek lisans tezi s. 3).

⁷ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), s. 660.; Konut yapı kooperatifleri örnek ana sözleşme m. 23/son.

Nitekim örnek ana sözleşmede m. 23’de genel kurulun terk edemeyeceği görev ve yetkileri düzenlenmiştir⁸.

B. Genel Kurulun Türleri

Genel kurul olağan ve gerektiğinde olağanüstü olmak üzere toplanır. Olağan genel kurul her hesap devresi⁹ sonundan itibaren 6 ay içinde ve en az yılda bir kez yapılan genel kuruldur¹⁰. Olağanüstü genel kurul ise herhangi bir sayı sınırlaması olmaksızın olağan genel kurul dışında yapılan tüm genel kurullardır. İster olağan genel kurul olsun ister olağanüstü genel kurul olsun son düzenleme ile ilgili Yönetmelikteki düzenlemeleri yerine getiren kooperatiflerde elektronik ortamda genel kurul yapabileceklerdir. Bir diğer ifadeyle 6102 sayılı Kanun ile ilk kez düzenlenen ve pay senetleri işlem gören anonim şirketler için zorunlu olan diğer anonim şirketler için isteğe bağlı olarak düzenlenen elektronik genel kurullar artık isteğe bağlı olarak kooperatifler içinde düzenlenmiştir. Kooperatif ana sözleşmesinde buna ilişkin düzenleme bulunması şartıyla genel kurul elektronik ortamda da yapılabilir. Genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, genel kurula fiziki katılmanın ve oy vermenin tüm hukuki sonuçlarını doğurur. Bu hükmün uygulama esasları ile genel kurula elektronik ortamda katılmaya ve oy vermeye ilişkin ana sözleşme hükmü örneği Ticaret Bakanlığı’nca çıkarılan yönetmelikle belirlenir¹¹. Bu halde kooperatifin genel kurul

⁸ Konut yapı kooperatifleri örnek ana sözleşme m. 23’de aşağıdaki görevlerde genel kurul organının devir ve terk edemeyeceği görevleri arasında sayılmıştır. “1) Bilanço, bilanço hesaplarının dökümü, gelir-gider farkı hesapları ile yönetim kurulu ve denetçiler tarafından verilen raporları inceleyerek kabul veya reddetmek, 2) Yönetim kurulu üyeleri ile denetim kurulu üyelerini seçmek, ibra etmek veya sorumluluklarına karar vermek, gerektiğinde bunları azletmek, 3) Yönetim ve denetim kurulu üyelerine verilecek aylık ücret, huzur hakkı ve yolluk miktarı ile bütçeyi görüşerek karara bağlamak, 4) Yönetim kurulu tarafından verilen ortaklıktan çıkarma kararlarına yapılan itirazları inceleyip karara bağlamak, 5) Kanun, ana sözleşme ve iyi niyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu ileri sürülen yönetim kurulu kararlarının iptal edilip edilmeyeceği konusunda karar vermek, 6) Ortaklardan tahsil edilecek aidatların miktarı, ödeme tarihleri ve ödeme şartları ile gecikme halinde uygulanacak kanunların getirdiği yasal tavanı aşmayacak şekilde gecikme cezasını tespit etmek, 7) Üst kuruluşa girmeye ve çıkmaya karar vermek ve bu kuruluşa görevlendirilecek temsilcileri seçmek, 8) Ana sözleşmede yapılması öngörülen değişiklikler hakkında karar vermek, 9) Gayrimenkul alımında ve satımında takip edilecek usul ile alınacak gayrimenkulün niteliğini, yerini ve azami fiyatını, satılacak gayrimenkulün asgari fiyatını belirlemek, 10) İmalat ve inşaat işlerinin yaptırılma yöntemini kararlaştırmak, 11) Kooperatifin ortak sayısı ile yapılacak konut sayısını tespit etmek, 12) Hesap tetkik komisyonu seçmek ve bu komisyonun çalışmasıyla ilgili usul ve esasları tespit etmek, 13) Kooperatifin dağılması hakkında karar vermek, tasfiye kurulunu seçmek, 14) Kura çekimi aşamasına gelindiğinde, konutların şerefiyelerine ilişkin genel hususları görüşerek karara bağlamak ve konut maliyet hesapları ile konut bedellerini hesaplayacak olan teknik heyeti belirlemek, 15) Kanun ve ana sözleşme ile genel kurula tanınmış olan diğer konular hakkında karar vermek.”

⁹ Hesap devresi ile kastedilen istisnalar hariç genellikle 1 Ocak’tan başlayan ve 31 Aralık dahil olmak üzere bir takvim yılıdır.

¹⁰ Kooperatifin tasfiye halinde olması, genel kurulun her yıl yapılmasına engel bir durum değildir. Kemal Özmen, “Açıklamalı, Uygulamalı, İçtihatlı Kooperatifler” Seçkin Yayınları, 4. Bası, Mayıs 2015, Ankara, s. 267.

¹¹ 14/1/2022 tarihli ve 31719 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Kooperatiflerde “Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik” m. 5/1, Ek-1. Bu durum KK’nın 45 inci maddesine eklenen 7 inci fıkrasında açıkça düzenlenmiştir.

toplantılarına katılma hakkı bulunan ortakları, genel kurul toplantılarına 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 45 inci maddesinin yedinci fıkrası uyarınca elektronik ortamda da katılabilir. Kooperatif, 14/1/2022 tarihli ve 31719 sayılı RG’de yayımlanan ilgili Yönetmelik m. 5/2 ortakların genel kurul toplantılarına elektronik ortamda katılmalarına, görüş açıklamalarına, öneride bulunmalarına ve oy kullanmalarına imkan tanıyacak elektronik genel kurul sistemini kurabileceği gibi bu amaç için oluşturulmuş sistemlerden de hizmet satın alabilir. Yapılacak tüm genel kurul toplantılarında ana sözleşmenin bu hükmü uyarınca, kurulmuş olan sistem üzerinden ortakların ve temsilcilerinin, anılan Yönetmelik hükümlerinde belirtilen haklarını kullanabilmesi sağlanır. 6102 sayılı TTK ile sermaye şirketlerinde elektronik genel kurullar düzenlenmiştir. 7339 sayılı Kanun ile bu düzenleme kooperatifler içinde getirilmiş bulunmaktadır. Böylece ortaklar karar alma sürecinde daha fazla yer alacaklar ve yönetimde daha etkili hale gelmiş olacaklardır¹².

C. Genel Kurulu Çağrıya Yetkisi Olanlar

Kooperatif genel kurulunu toplantıya çağırmaya yetkili olan organlar KK m. 43 ve 44’de ve örnek ana sözleşme m. 27¹³, de düzenlenmiştir. Diğer sermaye şirketlerinde de olduğu gibi genel kurulu ilk önce toplama görevi kooperatif yönetim kurulundadır. KK’da görev süresi dolan yönetim kuruluna ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır¹⁴. Eğer ana sözleşme ile yönetim kurulu dışında başka bir organ yetkili kılınmış ise o organ ve gerektiğinde denetçiler veya ortağı olduğu üst birlik faaliyeti devam eden kooperatiflerde genel kurulu toplantıya çağırmaya yetkili kılınmıştır. Eğer kooperatif tasfiye sürecine girmiş ise bu halde tasfiye memurları da genel kurulu çağırmaya yetkili kılınmıştır¹⁵. Kanun koyucu genel kurulun bu hallerden biri ile toplanamaması durumunda ilgili bakanlığı¹⁶ genel kurulu toplantıya çağırmaya yetkili kılmıştır. Bundan başka kooperatif ortakları da genel kurulu toplantıya çağırabilir. Bunun için kooperatifin en az dört ortağı ya da ortak sayısının onda biri yönetim

¹² Karadeniz Salih, “Anonim Şirketlerde Elektronik Genel Kurul”, İMHFD, C. 7, S. 13, 2022, s. 491-520.

¹³ Konut yapı kooperatifleri örnek ana sözleşme m. 27.

¹⁴ KK m. 98’in yaptığı atıf nedeniyle bu halde TTK’nın konuya ilişkin düzenlemesinin uygulanması gerektiği kanaatindeyiz. Bu nedenle de görev süresi dolan kooperatif yönetim kurulunun genel kurulu toplantıya çağırması gerekir.

¹⁵ Kooperatif tasfiye halinde ise ve tasfiye memurları genel kurulca seçilmiş ise bu halde tasfiye memurları sadece görevleri ile ilgili konular dolayısıyla genel kurulu toplantıya çağırabilirler. Bkz. Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Adalet Yayınevi, 9. Baskı, Ankara, Ocak 2024, s. 346.

¹⁶ İlgili bakanlık kooperatif türlerine göre farklılık göstermektedir. Tarımsal amaçlı kooperatifler ve üst kuruluşları için Tarım ve Orman Bakanlığı iken, yapı kooperatif ve üst kuruluşlarında ilgili bakanlık Çevre ve İklim Değişikliği Bakanlığıdır. Bu bakanlıklara bağlı olmayan diğer kooperatif ve üst kuruluşları için ise Ticaret Bakanlığıdır.

kurulundan genel kurulu toplantıya çağırmasını talep edebilir¹⁷. Kooperatif yönetim kurulu ortakların bu talebini en az on gün içinde¹⁸ yerine getirmez ise bu halde ortaklar bu talebi kooperatifin ilgili olduğu bakanlıktan talep edebilirler ya da bakanlık doğrudan doğruya genel kurulu toplantıya çağırabilir. Tüm bu hallerde genel kurul toplanamaz ise bu durumda ortaklar mahkeme aracılığı ile genel kurulu bizzat toplantıya çağırabilirler. Belirtmek gerekir ki, mahkemeye başvuru gündem ile birlikte yapılmalıdır¹⁹. Bununla birlikte yönetim kurulunun sürekli olarak toplanamaması halinde organ yokluğuna sebep olmaması açısından TTK m. 410/2’de düzenlenen tek bir ortağın mahkeme aracılığı ile genel kurulu toplantıya çağırmasına izin veren düzenlemenin kooperatifler açısından da uygulanabileceği kanaatindeyiz (TTK m. 98).

D. Genel Kurula Katılmaya Hak ve Yetkisi Olan Kişiler

Kooperatif ortakları ve/veya temsilcileri, bakanlık temsilcisi²⁰ genel kurul toplantısına katılma hakkına sahiptirler. Ancak anonim şirketlerden farklı olarak her ortak kooperatif genel kuruluna katılamayabilir. Bu durum kooperatif türüne göre değişiklik arz etmektedir. KK m. 26’da 1988 yılında yapılan değişiklik ile kooperatif ortaklarında genel kurul toplantısına katılabilmek için süre şartı getirilmiştir. Buna göre yapı kooperatif ortakları dışındaki kooperatiflere ortak olanların genel kurul toplantısına katılabilmesi için toplantı tarihinden evvel üç ay ortak olmaları gerekmektedir. Bir diğer ifadeyle yapı kooperatifleri hariç diğer kooperatifte üç aydan daha az süre ortak olanlar genel kurul toplantısına katılamayacaktır. Ancak yapı kooperatiflerinde ortaklık süresine bakılmaksızın bütün ortaklar genel kurul toplantısına katılabileceklerdir. Ayrıca ortaklıktan çıkmış ya da çıkarılmış ortaklarda genel kurul

¹⁷ Ortakların bu başvurusunun geçerli olabilmesi için başvuru noter aracılığı ile ve müştereken yapılması gerekmektedir. Örnek ana sözleşme m. 27.

¹⁸ TTK’den farklı olarak burada azami süre yerine asgari süre belirlenmiştir. Oysa TTK’da azlığa tanınan azami süre 45 gün olarak düzenlenmiştir.

¹⁹ Yargıtay 23. Hukuk Dairesi (HD), 06.02.2012 E. 2011/2658-K.2012/719 nolu kararında; “..... mahkemece, genel kurulun toplanmasına karar verilebilmesi için, sadece belirli orandaki azınlığın başvurusu yeterli olmayıp, başvuru sahiplerinin hangi konular için genel kurulun toplantıya çağırılmasını istediklerini yani gündemin ne olduğunu dilekçelerinde göstermeleri ve mahkemenin de bu konuları inceleyip genel kurulun toplantıya çağırılmasına gerek olup olmadığı hakkında bir sonuca varması ve konuları benimsediği takdirde gündemi de göstererek çağrıya izin vermesi gerekir..... Bu sebeplerin makul ve genel kurulun toplanmasını gerektirecek derecede önemli olması da gereklidir..... Mahkemece gündem de belirlenmek suretiyle kooperatifin toplantıya çağırılmasına izin verilmesi gerekirken, gündem belirlenmeden hüküm kurulması doğru olmadığı gibi, kararda toplantı tarihinin belirtilmesi de doğru değildir.....”

²⁰ Kooperatiflerin genel kurul toplantılarında görevlendirilecek temsilcilerin sayılarına ilişkin usul ve esaslar, ortak sayısı ve kooperatifin durumu dikkate alınarak ilgili Bakanlık tarafından belirlenir. Bakanlık temsilcisi en az lise mezunu olmak, ilgili Bakanlığın genel müdürlüğü ya da il müdürlüğünde asli memur ya da sözleşmeli personel olarak çalışıyor olmalıdır. Bundan başka ilgili Bakanlıkça verilen eğitimi almak ve açılan sınavda başarılı olmak zorundadır. Bkz. Kooperatif ve Üst Kuruluşlarının Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları İle Bu Toplantılarda Bulundurulacak Bakanlık Temsilcisinin Nitelik ve Görevleri Hakkında Yönetmelik m. 9.

toplantılarına katılamazlar. Örnek ana sözleşme m. 32 uyarınca, kooperatif yönetim kurulu, her genel kurul toplantısından önce, tüm ortakların ortak numaraları, isim ve ikametgahları ile asaleten ve vekaleten imzalanacak yerleri gösterir yönetim kurulunca imzalı bir ortaklar cetveli hazırlanır. KOOPBİS sisteminin faaliyete geçmesi ile birlikte artık fiziki olarak ortaklar cetvelinin hazırlanmasına gerek olmayacaktır. Zira yeni düzenleme ile genel kurul toplantısına KOOPBİS'ten alınan ortaklar listesinde adı bulunanlar ve/veya temsilcileri katılabileceklerdir. TTK'dan farklı olarak genel kurul toplantısına Murahhas Yönetim Kurulu üyeleri ve en az bir yönetim kurulu üyesi ve denetçinin katılımı KK'da zorunlu tutulduğuna ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ortakların yönetime ve denetime ilişkin sorularının cevaplanması amacıyla güden bu düzenlemenin KK m. 98 uyarınca kooperatiflerde de uygulanabileceği kanaatindeyiz.

II-ELEKTRONİK GENEL KURUL VE İŞLEYİŞİ

A. Genel Olarak

Elektronik genel kurullar, hukuk literatürümüze 6102 sayılı TTK ile girmiştir²¹. Söz konusu kanun ile ilk kez ülkemizde sermaye şirketlerinde elektronik ortamda genel kurul ve yönetim kurulu/müdürler kurulu toplantıları m. 1527'de elektronik kurullar genel başlığı ile düzenlenerek yürürlüğe girmiştir. TTK m. 1527/5 ile "...sermaye şirketlerinde genel kurullara elektronik ortamda katılma, öneride bulunma, görüş açıklama ve oy verme, fiziki katılmanın ve oy vermenin bütün hukuki sonuçlarını doğurur..." TTK'daki bu anlayış 7339 sayılı Kanun m. 4/3 ile KK m. 47'ye eklenen 7 inci fıkra ile kooperatiflere de getirilmiştir²². Böylece kooperatif genel kurullarına daha çok sayıda ortakların katılımı sağlanmış olacak bunun sonucunda da karar alma sürecinde daha demokratik bir ortam sağlanacaktır. KK m. 47/7 de kooperatiflerde elektronik genel kurulların uygulanma esaslarının Ticaret Bakanlığı tarafından bir yönetmelikle belirleneceği ifade edilmiştir. Söz konusu Yönetmelik "Kooperatiflerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik" adıyla 14 Ocak 2022 tarih ve 31719 sayılı RG'de yayınlanmıştır. Aynı tarih ve aynı sayılı RG'de yayınlanan bir diğer yönetmelikte "Kooperatif Bilgi Sistemi Yönetmeliği"dir²³. Anılan bu düzenlemeler sonucunda kooperatif,

²¹ Dal, Seniha, "Halka Açık Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Oluşan "Güç Boşluğu" Sorunu ve Elektronik Genel Kurullar" Ankara Sanayi Odası Yayınları, 2013.

²² TTK elektronik genel kurulları zorunlu değil isteğe bağlı olarak düzenlemekle birlikte sadece pay senetleri borsada işlem gören anonim şirketler için zorunlu tutulmuştur. Bu durum 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu m. 30/5 de düzenlenmiştir.

²³ Anılan Yönetmelik en son 2/8/2024 tarih ve 32620 sayılı RG'ile değişikliğe uğramıştır. 24.03.2023 tarihli Bakanlık Makamı onayı ile "Kooperatif Bilgi Sisteminin Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar" yürürlüğe girmiştir.

kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği fiziki genel kurulların yanında isteğe bağlı olarak elektronik ortamda genel kurul yapabileceklerdir. Elektronik genel kurulu yapmak isteyen adı geçen tuzel kişiler öncelikle Elektronik Genel Kurul Sistemi (EGKS)'ni hazırlamaları gerekmektedir. Kanun koyucu hiçbir kooperatif ortaklığı için elektronik genel kurulları zorunlu tutmamıřtır²⁴. Kanaatimizce ortak sayısı 1000'den fazla olan kooperatiflerde ve üst kuruluşlarında elektronik genel kurulların zorunlu tutulması bu tür kooperatiflerde ortakların genel kurula katılımında etkili bir sonuç doğuracaktır. Özellikle ortak sayısı çok olan kooperatiflerde ortakların genel kurula EGKS üzerinden bizzat katılımı kooperatif politikalarının belirlenmesinde ve yönetimin seçilmesinde etkin olmalarını sağlayacaktır. Bu durumda genel kurulda ortaklar demokrasisine hizmet edecek kadar katılımı artıracakđ kanaatindeyiz²⁵.

B. Elektronik Genel Kurulun İşleyişi

1. Genel Kurula Davet Zamanı ve Şekli

KK m. 45/1'e göre kooperatifler, her yıl istisnai durumlar hariç 31 Aralık olarak kabul edilen hesap devresi sona erdikten sonraki 6 ay içinde olağan genel kurul toplantısı yapmak zorundadır²⁶. Ancak KK'ya göre ilgili Bakanlığın izin vermesi halinde kooperatif ve üst kuruluşlarına "Birleşik Genel Kurul" yapabilirler. KK m. 45/1'de olağan genel kurul toplantılarının her hesap devresi yapılması yerine üç hesap devresini kapsayacak şekilde birleştirilmesine izin verilmekte idi. 7339 sayılı Kanunun 4. maddesi ile söz konusu fıkrada genel kurul toplantılarının birleşmesine ilişkin hükümde değişiklik yapılmıştır. Şöyle ki, kooperatif üst kuruluşuna ortak olunması ve genel kurul toplantısının gündemine konuyla ilgili madde konulması şartıyla, olağan genel kurul toplantıları en fazla iki hesap dönemini kapsayacak şekilde birleştirilerek yapılabilir. Bir başka deyişle, kooperatifler, her sene en geç Kanunda belirtilen zamana kadar olağan genel kurullarını yapmak zorundadırlar. Buna aykırılık kooperatifin sorumluluğunu gerektirir²⁷. Aynı şekilde KK m. 45/2 uyarınca, "Genel kurul,

²⁴ EGKS kooperatiflerin kuracakları veya destek hizmeti alabilecekleri bilişim sistemidir bkz. İlgili yönetmelik m. 4.)

²⁵ Anonim şirketlerde elektronik genel kurul sisteminin uygulanmaya başlamasıyla birlikte, genel kurulda pay sahiplerinin temsil oranlarında önemli artış sağlandığı görüldüğünü tespit eden çalışmalar bulunmaktadır. Karadeniz, s. 500

²⁶ Kanunda belirtilen 6 aylık süre içinde kooperatiflerde olağan genel kurul toplantısının yapılmaması halinde yönetim kurulu hakkında cezai yaptırım söz konusudur. Özmen, s. 290.

²⁷ Ancak, olağan genel kurul toplantısının zamanından geç yapılmış olması bozmayı gerektirmez. Salih elik/Lale Muktedir, Özetli İçtihatlı Uygulamalı Kooperatifler Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006, s. 594.

kooperatif ana sözleşmesinde yazıldığı şekil ve surette toplantıya çağrılır.” Örnek ana sözleşme m. 28’e göre, ister olağan isterse de olağanüstü genel kurul toplantısı olsun genel kurula davet, taahhütlü mektupla ya da gerektiğinde gazete ile gazete olmayan yerlerde ise ilan yolu ile yapılır. Bundan başka davet sadece yazılı olarak imza karşılığında da yapılabilir. Genel kurul davetinin toplantı gününden en az 30 gün önce ve en çok iki ay içinde yapılması gerekir. Genel kurul daveti mutlaka toplantı tarihi, saati, yeri ve toplantı gündeminin bulunması zorunludur. Bununla birlikte ilk genel kurul toplantısında yeterli çoğunluk sağlanamaması halinde sonraki toplantıların tarihi, saati ve yeri bilgilerine mutlaka yer verilmesi gerekmektedir. Zira toplantı daveti bir kez ortaklara duyurulmaktadır. İlk toplantıdan sonra yapılacak toplantılar arasında duyuru ve toplantı günleri hariç en az 7, en fazla 30 gün süre bulunması gerekir.

Genel kurula çağrı yetkisi olağan durumda kooperatif yönetim kurulundadır. Yönetim kurulu öncelikle genel kurul toplantısı için karar almalıdır. Yönetim kurulu kararında toplantının türünü, tarihini, yeri ve zamanını da belirtmek sorundur. Olağan genel kurul toplantısı söz konusu ise hangi yıla ait olduğunu da kararda belirtmek zorundadır. Genel kurul toplantısı için karar alan organ aynı zamanda toplantı gündemini de belirlemekle yetkilidir. Ayrıca toplantı için bakanlık temsilcisinin²⁸ de çağrılması gerekmektedir.

2.Genel kurul Öncesi İşlemler

2.1. Kooperatif Ana Sözleşmesinde Örnek Hüküm Metnin Yer Alması

Elektronik ortamda genel kurul yapmak isteyen her bir kooperatif tüzel kişiliği KK m. 47/7 uyarınca ana sözleşmesinde, ilgili Yönetmelik Ek-1’de yer alan hüküm örneğine genel kurul toplantısının düzenlendiği bölüm altında yer vermek zorundadır²⁹. Söz konusu metne ana sözleşmelerinde yer veren kooperatifler, ortaklarının elektronik ortamda genel kurula katılmalarını ve oy kullanabilmelerini sağlamak zorundadır. Bir diğer ifadeyle, elektronik genel

²⁸ Elektronik ortamda yapılacak genel kurul toplantılarında görev alacak Bakanlık temsilcinin ilgili Yönetmelik m. 9/1, 3 de yer alan taşınması gereken şartların yanında elektronik genel kurul sisteminin işleyişi ve kullanımına ilişkin Bakanlıkça yapılacak eğitime katılması zorunludur (Yönetmelik m. 9/2).

²⁹ Eklenmesi gereken ana sözleşme hükmü örneği Ek-1 “Kooperatifin genel kurul toplantılarına katılma hakkı bulunan ortakları bu toplantılara, 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun 45 inci maddesinin yedinci fıkrası uyarınca elektronik ortamda da katılabilir. Yönetim kurulu tarafından karar alınması veya genel kurul tarihinden 20 gün önce 4’ten az olmamak üzere ortakların en az 1/10’unun yazılı olarak talep etmesi halinde genel kurul toplantısı elektronik ortamda yapılır. Kooperatif, 14/1/2022 tarihli ve 31719 sayılı R.G.’de yayımlanan Kooperatiflerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik hükümleri uyarınca ortaklarının genel kurul toplantılarına elektronik ortamda katılmalarına, görüş açıklamalarına, öneride bulunmalarına ve oy kullanmalarına imkan tanıyacak elektronik genel kurul sistemini kurabileceği gibi bu amaç için oluşturulmuş sistemlerden de hizmet satın alabilir. Yapılacak tüm genel kurul toplantılarında ana sözleşmenin bu hükmü uyarınca, kurulmuş olan sistem üzerinden ortakların ve temsilcilerinin, anılan Yönetmelik hükümlerinde belirtilen haklarını kullanabilmesi sağlanır.”

kurullar kooperatifler için zorunlu olmamakla birlikte ana sözleşmede ilgili düzenlemeye yer veren kooperatifler, ortaklarının elektronik ortamda genel kurula katılımlarını ve oy kullanmalarını sağlamakla yükümlüdürler. İlgili Yönetmelik Ek-1’de de açıkça ifade edildiği üzere kooperatiflerde genel kurulun elektronik ortamda yapılabilmesi için yönetim kurulunun bu yönde bir karar alması gerekmektedir. Yönetim kurulu karar almamış olsa da, genel kurul tarihinden 20 gün önce dörtten az olmamak üzere ortakların en az 1/10’unun yazılı olarak talep etmesi halinde genel kurul toplantısı elektronik ortamda yapılır.

2.2. Genel Kurula İlişkin Bilgi ve Belgelere Erişimin Sağlanması

Genel kurul toplantısından önce ortakların sağlıklı ve bilinçli oy kullanabilmesi için bilgilendirilmesi gerekmektedir. KK’nın 24 üncü maddesinde, kooperatif ortaklarının bilgi edinme ve bazı belgelerden örnek talep etme hakkı düzenlenmiştir. Buna göre anılan hükümde adı geçen yönetim kurulu yıllık faaliyet raporu, bilanço, gelir gider farkı hesapları ve iç denetleme organı ile dış denetleme organlarının düzenleyecekleri raporlar genel kurulun yıllık olağan toplantısından en az 15 gün öncesinden itibaren bir yıl süre ile kooperatif merkezinde ve varsa şubelerinde bulundurmaları yükümlüdürler. Bundan başka son düzenlemeler ile birlikte bu belgeleri elektronik ortamda KOOPBİS’te de ortakların incelemesine sunmakla yükümlü tutulmuştur.

2.2.1. KOOPBİS’in Kurulması ve İşletilmesi

7339 sayılı Kanun ile getirilen en önemli yeniliklerden birisi de KOOPBİS’dir. Bu sistem ile ülkemizde kooperatifçiliğin geliştirilmesi, ortaklık haklarının korunması, kooperatiflere ait tüm bilgilerin elektronik ortama taşınması ile birlikte işleyen bir denetim mekanizması oluşturulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda kooperatiflerin ticaret sicili kayıtları, finansal tabloları, gayrimenkul durumları, yönetim kurulu ve denetçi raporları, genel kurul toplantı evrakları ve ortakların kimlik, iletişim vb. kişisel bilgileri ile birlikte pay ve ödemelerine ilişkin bilgileri kayıt altına alınmış olacaktır³⁰. Adı geçen sistemin işleyişi ilgili

³⁰ KK m. 24/son ve ek 5’e göre, ortakların kişisel bilgileri 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) ve ilgili mevzuat hükümleri kapsamında korunacaktır.; Ayrıca KOOPBİS’in Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar m. 20’de düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerin dayanağı KVKK’nın 10 uncu maddesine göre veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu yükümlülük sebebiyle her veri sorumlusunun topladığı kişisel verileri hangi amaçla kullanacağına ilişkin bir aydınlatma metni düzenlemek zorundadır. Bu sebeple KOOPBİS aydınlatma metninin içeriğine yer verilmiştir. Buna göre, “a) Kooperatifçilik hizmetlerinin elektronik ortamda sunulması, b) Genel kurul belgelerinin elektronik ortamda üretilmesi, c) Doğabilecek uyumsuzluklarda delil olarak kullanılması, ç) Denetim faaliyetlerinde kullanılması, d) Devlet desteklerinin ve ekonomik politikaların koordinasyonunda kullanılması, e) Devlet desteklerinin ve ekonomik politikaların koordinasyonunda kullanılması, f) Ülke kooperatifçiliğinin geliştirilmesi; amaçlarıyla sınırlı olarak işlemektedir.”

Yönetmelikte detaylı olarak düzenlenmiştir³¹. Yönetmeliğe göre KOOPBİS'e tüm kooperatifler dahil olmak zorundadırlar. Sistem kooperatifin bağlı bulunduğu ilgili bakanlık tarafından kurulacak ve bilgi işlem altyapısı ile ilgili her türlü teknik konulardaki iş ve işlemler ile birlikte KOOPBİS'in yönetimi ile ilgili idari iş ve işlemlerden bakanlık sorumlu olacaktır. Sistemin uygulanmasından ve kayıtların takibine ilişkin iş ve işlemler ise ilgili bakanlık bünyesinde kurulacak Genel Müdürlük ve İl Müdürlüğü tarafından yerine getirilecektir³². Daha önce de ifade ettiğimiz üzere sisteme dahil olmak her bir kooperatif için zorunludur. Sistemin sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için sistemde bulunan bilgilerin eksiksiz ve zamanında girilmesi, bilgilerin güncellenmesinden kooperatif yönetim kurulu üyeleri sorumlu tutulmuştur. Kooperatif yönetim kurulu üyeleri sistemin işleyebilmesi için bünyelerinde KOOPBİS yetkilisini tayin edecektir. KOOPBİS yetkilisi doğrudan kooperatif yönetim kurulu üyeleri olabileceği gibi yönetim kurulunun yetki verdiği kişi/kişiler olabilecektir. Belirtmek gerekir ki yönetim kurulu kooperatif ortağı şartı olmaksızın sistemde işlemleri takip edecek bir KOOPBİS yetkilisi tayin etmiş olsa dahi kooperatifin her bir yönetim kurulu üyesi KOOPBİS'te işlem yapmaya yetkili olacaktır. KOOPBİS yetkilisinin atanmış olması halinde dahi yönetim kurulu üyelerinin hukuki ve cezai sorumluluğu söz konusudur. Yönetim kurulu üyeleri sistemin yürürlük tarihinden itibaren KOOPBİS belgelerini süresi içinde sisteme işlenmemesi halinde üç aydan iki yıla kadar hapis ve elli günden beş yüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacaktır³³.

2.2.2. Ortakların KOOPBİS'e Erişimi

Ortaklar, e-Devlet Kapısı üzerinden KOOPBİS'e giriş yapacaktır³⁴. Sisteme giriş yapan ortak, genel kurul toplantısından en az 15 gün öncesinden yönetim kurulu yıllık faaliyet raporunu, bilanço, gelir gider farkı hesaplarını, iç ve dış denetçiler tarafından hazırlanan raporlara KOOPBİS üzerinden erişim sağlayarak inceleme yapabileceklerdir. Ortakların e-Devlet Kapısı

³¹ "Kooperatif Bilgi Sistemi Yönetmeliği" 14.01.2022 tarih ve 31719 sayılı RG'de yayınlanmıştır.

³² Ticaret Bakanlığı KOOPBİS veri girişi için <https://koopbis.ticaret.gov.tr> adlı internet sitesini kurmuştur. "23.05.2024 tarihli ve 7511 sayılı Kanun ile 1163 sayılı Kanunun Geçici 8 inci maddesi değiştirilmiş ve maddenin ikinci fıkrasında yer alan "Kooperatif ve üst kuruluşları yönetim kurulu üyeleri, kooperatifin; ticaret sicili kayıtlarını, finansal tablolarını, yönetim kurulu yıllık faaliyet raporlarını, genel kurul toplantı evrakını, ortaklarının kimlik, iletişim, pay ve ödemelerine ilişkin bilgilerini KOOPBİS'in kurulmasını müteakip bir yıl içinde KOOPBİS'e aktarmakla yükümlüdür. Bu süre Ticaret Bakanlığınca altı aya kadar uzatılabilir. Buna rağmen geçiş sürecinin tamamlanamadığının tespit edilmesi halinde Ticaret Bakanlığınca birer yıl olmak üzere iki defa daha süre uzatımı yapılabilir." Bu düzenleme uyarınca Bakanlık veri girişi ve aktarım sürecini 31.05.2024 tarih ve 97304545 sayılı Onayı ile 26.04.2025 tarihine kadar uzatmıştır.

<https://koopbis.ticaret.gov.tr/app/admin/hostDashboard>

³³ "Kooperatif Bilgi Sisteminin Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar" m. 10/4.

³⁴ Sisteme koopbis.ticaret.gov.tr ile veya www.turkiye.gov.tr adresleri üzerinden ya da e-devlet üzerinden giriş yapılır.

üzerinden bu belgelere bulunduğu ortamdan kolayca ulaşabilecek olması kooperatif ortaklarının bilgi alma ve inceleme hakları şeffaf bir şekilde sağlanmış olacaktır. KOOPBİS'e erişimin fiilen mümkün olmaması halinde kooperatifin türüne göre bağlı bulunduğu Genel Müdürlük bu durumu bir tutanakla tespit eder. Bu tespit üzerine fiziki ortamda işlemler gerçekleştirilir ve sonradan elektronik ortama aktarılır³⁵.

2.3. Genel Kurula Katılma Bildirimi

Genel kurula elektronik ortamda katılmak isteyen ortaklar buna ilişkin bildirimini elektronik ortam üzerinden bu tercihlerini genel kurul tarihinden iki gün öncesine kadar EGKS üzerinden yapması gerekir. Bunun için kooperatifin EGKS'nı kurmuş ve kanun hükümlerine uygunluğunu teknik bir rapor ile tespit ettirmiş olması gerekmektedir³⁶.

Anonim şirketlerde olduğu gibi kooperatiflerde de genel kurula temsil ile katılmak mümkündür. Elektronik genel kurullara da katılım temsil ile mümkün olabilmektedir. Genel kurula temsilci ile katılmak isteyen pay sahibi bu durumda temsilciyi yetkilendirmesi gerekmektedir. Bu halde temsil yetkisinin de elektronik ortamdan verilmesi gerekmektedir. Yani, genel kurula temsilci olarak katılacak ortak sadece EGKS üzerinden yetkilendirilecektir. EGKS üzerinden güvenli elektronik imza kullanılarak temsilci yetkilendirildiği durumda bu hak sahibinin adi yazılı belge ile yetki verilmesinde olduğu gibi aynı etkiye sahiptir³⁷. EGKS üzerinden verilen bu temsil yetkisi toplantıdan bir gün öncesine kadar geri alınabilir. Yetkilendirme temsilcinin EGKS'ye kaydedilmesi ile gerçekleşir. Böylece temsil yetkisinin verilmesinde ortaklara kolaylık yaratılmıştır. Belirtmek gerekir ki, elektronik ortamda genel kurullarda da bir ortak başka bir ortağı temsil edemez. Ancak ortak genel kurulda kendisini temsil edecek birden fazla temsilci belirleyebilir. Bu halde tüm temsilcilerin kimlik bilgilerinin EGKS'ye girilmesi gerekmektedir. Birden fazla temsilcinin yetkilendirilmesi durumunda her bir temsilcinin yetki sınırlarının da açıkça sistemde belirtilmesi gerekmektedir. Temsilciler genel yetkili temsilci mi yoksa özel yetkili temsilci midir? Yani, hangi temsilcinin ne şekilde oy kullanacağı hangi gündem maddesi için yetkilendirildiğinin de açıkça sistemde yer alması gerekir. Temsilcinin genel kurulda oy kullanması durumunda bir diğer sorunda temsilcinin talimata aykırı oy kullanıp kullanmadığı

³⁵ Kooperatif Bilgi Sistemi Yönetmeliği m. 16.

³⁶ "Kooperatif ve Üst Kuruluşlarının Genel Kurul Toplantılarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi Hakkında Usul ve Esaslar" m. 3.

³⁷ Bu durum KK m. 49/1'de düzenlenen genel kurulda yazı ile temsilin istisnasını oluşturmaktadır.

sorunudur. Bu sorunun çözümünde KK, TTK'dan ayrı bir düzenleme içermemektedir. Ortağın talimatına aykırı davranan temsilcinin oyu geçerli olacaktır³⁸. Ancak temsilci temsil ettiği ortağa karşı sorumludur. Bir diğer ifadeyle temsil edilen ortağın temsilciye karşı hakları saklıdır.

2.3.1. EGKS'nin Kurulması

EGKS bir bilişim sistemidir. EGKS fiziki ortamda yapılan genel kurul toplantısındaki ses ve görüntünün toplantıya elektronik ortamda katılacak ortaklara aktarımı sağlayan sistemdir. Bu sistem olmaksızın elektronik genel kurul yapılması mümkün değildir. EGKS kooperatif genel kuruluna çağrı ile başlayan ve toplantı sonunda toplantı tutanağının imzalanmasına kadar geçen tüm aşamaların elektronik ortamda yapılmasını sağlar. EGKS olmaksızın ortakların elektronik ortamda genel kurula katılımı mümkün değildir. Elektronik ortamda genel kurul yapacak kooperatifler ya bu sistemi kendileri kuracaklar ya da başka bir kurumdan destek hizmeti olarak destek alacaklardır. İlgili Yönetmelik m. 12'de EGKS'nin sağlıklı işleyebilmesi için elektronik ortamda genel kurulda oy kullanmaya izin verecek kooperatifin ve EGKS için destek hizmete sağlayacak şirketlerin yükümlülükleri düzenlenmiştir. Şöyle ki, EGKS ile ilgili teknik hizmeti kendisi sağlayacak olan kooperatifler ya da bu hizmeti kooperatiflere sunan şirketler³⁹ kurdukları EGKS sistemini Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenen usul ve esaslara uygun kurmalıdır. Bundan başka sistemin uygunluğunun tescil ve ilan edilmesi de zorunludur⁴⁰. Bakanlık aynı zamanda EGKS sistemini kullananlara saklama yükümlülüğü getirmiştir. Buna göre EGKS sistemini kendi kuran kooperatif ya da bu sistem için destek hizmeti aldığı şirket, EGKS'de yapılan tüm işlemlere ilişkin kayıtları on yıl süreyle saklamak zorundadır. EGKS sisteminden kaynaklanan bir hak kaybı ve/veya zarar söz konusu olduğunda bu durumlarda sistemi kuran tüzel kişi genel hükümlere göre sorumlu tutulmuştur. Bu sorumluluk KVKK'na aykırılık halinde de uygulanacaktır. EGKS'yi kuran kooperatif ya da tüzel kişi hukuka aykırı olarak kişisel verilerin işlenmesini ve bu verilere erişilmesini önlemek amacıyla gerekli her türlü teknik ve idari önlemleri almakla yükümlüdür.

2.3.2. EGKS Sistemine Giriş

³⁸ Tekinalp, (Poroy/Çamoğlu), s. 662.

³⁹ TTK'ya göre elektronik genel kurul yapmakla yükümlü olan şirketler teknik desteği Merkezi Kayıt Kuruluşu'ndan almaktadırlar. Kooperatiflere teknik destek verecek şirketlere ilişkin herhangi bir düzenleme henüz bulunmamaktadır. Ancak EGKS hizmeti sağlayacak şirketler bilgi sistemleri denetçi sertifikası "CISA (Certified Information Systems Auditor)"na sahip olması gerekmektedir.

⁴⁰ Usul ve Esaslara uygunluk Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK)'na teknik bir rapor ile tespit ettirmek zorundadır. "Hizmet sağlayıcı şirketler bu teknik raporu, Bakanlığın uygun görüşünü aldıktan sonra kayıtlı buldukları ticaret sicili müdürlüğüne tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür. Şirketler bu yükümlülüğü yerine getirmeden destek hizmeti veremez." Kooperatif ve Üst Kuruluşlarının Genel Kurul Toplantılarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi Hakkında Usul ve Esaslar m. 8.

Elektronik ortamda genel kurul toplantısına katılacak ortakların ve temsilcilerin bulunduğu liste EGKS'den alınır. Listede adı bulunan ortaklar ve temsilciler güvenli elektronik imzaları ile EGKS istemine giriş yapmalıdır. Sisteme giriş, genel kurulun ilan edilen başlama saatinden beş dakika öncesine kadar sürer.

3. Genel Kurul Sırasındaki İşlemler

Daha önce de ifade ettiğimiz üzere genel kurul toplantısı ister fiziki isterse de elektronik ortamda olsun sadece KOOPBİS'de adı bulunan ortaklar toplantıya katılabileceklerdir. Toplantı karar ve yetersayıları açısından genel kurulun elektronik ortamda ya da fiziki ortamda yapılmış olması herhangi bir farklılık yaratmamaktadır. Genel kurulda toplantı ve karar yetersayıların tespiti açısından toplantıya katılanları içeren hazır bulunanlar listesi çok önemlidir. Bu nedenle genel kurula hem elektronik ortamda katılanlar hem de fiziki ortamda katılan ortakların oyları dikkate alınmalıdır⁴¹.

3.1. Genel Kurula Katılma

Elektronik ortamda katılanların listesi EGKS'den alınır. EGKS'den alınan liste ile birlikte fiziki genel kurula katılanların listesi birlikte o genel kurul için hazır bulunanlar listesini oluşturur⁴². Böylece sistem üzerinden ortaklık kontrolü anlık olarak gerçekleştirilebilecek ve toplantı merkezine uzakta olan ortakların genel kuruluna katılımı sağlanmış olacaktır. Elektronik ortamda genel kurula katılım için tercih edilen yöntem ise güvenli elektronik imza ile katılım yöntemidir⁴³. Kooperatif ortakları ya da sistemde yetkilendirilmiş temsilcileri güvenli elektronik imza ile sisteme girebileceklerdir. Güvenli elektronik imza 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nda düzenlenmiştir. Söz konusu Kanun m. 5 uyarınca, güvenli elektronik imza elle atılan imza ile aynı hukuki sonucu doğurmaktadır. Her ortak KOOPBİS'e e-Devlet Kapısı üzerinden girip her türlü bilgiye ulaşabilir iken elektronik genel kurullara katılım ise güvenli elektronik imza ile mümkündür. Bir başka deyişle, elektronik genel kurula katılmak isteyen ortak ya da temsilcisinin güvenli elektronik imzaya sahip olmaları gerekmektedir. Böylece işlemi yapan ortağın ya da temsilcisinin doğruluğunun tespiti ve işlem güvenliği sağlanmış olacaktır. Tüzel kişi kooperatif ortaklarının kendi adlarına üretilen güvenli elektronik imzanın

⁴¹ Bütün ortakların listede yer alması gerekmektedir. Uygulamada "hazır cetveli" denilen bu cetvelin genel kurulu yapmaya yetkili olanlar ile toplantıya asaleten ve vekaleten katılan ortaklar, genel kurul başkanı ve bakanlık temsilcisi tarafından isim yazılarak imzalanması şarttır. Özmen, s. 280.; Toplantı ve karar nisaplarının belirlenmesi açısından bu cetvel son derece önemlidir. Ömer Teoman, Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantısına İlişkin Hazır Cetveli (TTK.376), otuz Yıl Ticaret Hukuku-Tüm Makalelerim, C.II, 1982-2001, İstanbul 2001, s. 406.

⁴²Hazır bulunanlar listesi, toplantıya katılmaya yetkili olan kişilerin belirlenmesi ile birlikte toplantı ve karar yetersayılarının tespiti açısından da önemlidir.

⁴³ Kooperatiflerde Elektronik ortamda Yapılacak Genel Kurullara ilişkin Yönetmelik m. 8/1.

bulunması gerekmektedir. Bu durumda, kullanılacak nitelikli elektronik sertifikalarda sertifika sahibi alanı içerisine, sertifika sahibinin ismiyle birlikte temsil ettiği tüzel kişinin de ismi yazılmalı ve bu durum tescil ve ilan edilmelidir (TTK m. 1526/4).

3.2. Genel Kurulun Açılması ve Görüşlerin İletilmesi

Genel kurul toplantısı hem fiziki hem de elektronik ortamda aynı anda açılır. Geçerli bir açılış için mutlaka bakanlık temsilcisinin onayı gerekmektedir. Şöyle ki, bakanlık temsilcisinin genel kurulda Kanun ve ana sözleşme ile birlikte diğer ilgili mevzuat hükümlerine uygunluğun tespiti zorunludur. Bakanlık temsilcisinin şartların uygun olmadığını tespit etmesi halinde toplantı başkanının, bakanlık temsilcisinin görüşleri doğrultusunda genel kurul toplantısını erteleyebileceği kanaatindeyiz. Elektronik genel kurullarda toplantı başkanı gerekli görmesi halinde teknik destek amacıyla uzman kişileri görevlendirebilir⁴⁴. Elektronik ortamda toplantıya katılanlar görüşlerini de elektronik ortamda iletirler. Fiziki genel kurul ortamında görüş açıklamada herhangi bir sınırlandırma bulunmamakla birlikte elektronik ortamda genel kurul toplantısına katılan ortaklara görüşlerini açıklamaya sınırlandırma getirilmiştir. Şöyle ki, ortak genel kurulda her bir gündem maddesi için en fazla iki görüşünü EGKS'den yazılı olarak iletir. Bir görüş en fazla altı yüz karakter olabilir⁴⁵. Ortakların EGKS sistemi üzerinden dünyanın herhangi bir yerinden genel kurula katılabilmeleri günümüz dünyasının teknolojik gelişmelerine uygun iken genel kurulda görüş bildirimini sadece yazı ile yapılabilecek olması ve karakter sayısı ile de sınırlandırılmış olması pay sahipliği hakları açısından olumsuz bir durum olduğu gibi eşitlik ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır⁴⁶.

3.3. Oy Kullanma

KK m. 48/1 uyarınca, genel kurul toplantılarında her ortağın sadece bir oy hakkı bulunmaktadır⁴⁷. İlgili Yönetmelik m. 11 uyarınca, genel kurul toplantılarına elektronik ortamda katılanlar, toplantı başkanının ilgili gündem maddesine ilişkin oylamaya geçildiğini açıklamasından sonra, toplantıya elektronik ortamda katılan ortaklar ya da temsilcileri oylarını EGKS üzerinden kullanacaklardır. Oylamanın gizli olması durumunda bu gizlilik elektronik ortamda da sağlanır. Tıpkı fiziki ortamda yapılan toplantılarda olduğu gibi elektronik ortamda

⁴⁴ İlgili Yönetmelik m. 9.

⁴⁵ “Kooperatiflerde Elektronik ortamda Yapılacak Genel Kurul Toplantılarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi Hakkında Usul ve Esaslar” m. 9

⁴⁶ Ali Osman Özdilek, Anonim Şirketlerde Genel Kurullara Elektronik Ortamda Katılım, Seçkin Yayınları, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Eylül 2017, s. 34.

⁴⁷ KK m. 48/1 uyarınca, konut ve yapı kooperatiflerinde ortağın sahip olduğu konut veya işyeri sayısına bakılmaksızın bir oy hakkı olduğundan birden çok yeri olanlar sadece bir kez oy kullanacaktır. Özmen, s. 280.

da her gündem maddesi ayrı ayrı oylanması zorunludur. Oy hakkını bir kez kullanan kişi daha sonra kullandığı oyu değiştiremez. Herkes oyunu kullandıktan sonra sonuç EGKS üzerinden toplantı başkanına iletilir. Başkan oylama sonucu ile birlikte muhalefet şerhini toplantı tutanağına işletir. Elektronik genel kurullarda oyların gönderilmesi iki dakika ile sınırlandırılmıştır⁴⁸. Oyların gönderilmesinin iki dakika ile sınırlı olması herhangi bir teknik aksaklık, internet bağlantısının kesilmesi vb. durumlar söz konusu olduğunda ortakların oy kullanmamış olmalarının hak kaybına sebep olacağı aşikardır. Kanun koyucunun anlık hak kaybına sebep olacak bu gibi durumlara ilişkin düzenleme yapması gerektiği kanaatindeyiz.

4. Genel Kurul Toplantısından Sonra Yapılması Gerekenler

Genel kurul toplantısına ilişkin tutanak, imzalı hazirun listesi ve bildirim formu, toplantıyı takip eden on beş iş günü içerisinde KOOPBİS yetkilisi tarafından KOOPBİS'e yüklenir. Bu nedenle genel kurul toplantısı yapan kooperatifin türünün bağlı olduğu bakanlığa ait genel müdürlük kooperatif genel kurul toplantılarından sonraki beş iş günü içinde genel kurul toplantılarına ilişkin KOOPBİS'te kayıt açmak ve Bakanlık Temsilcisinin Raporunu sisteme yüklemek zorundadır⁴⁹. Belirtmek gerekir ki, halihazırda KOOPBİS ve EGKS ile ilgili yasal düzenlemeler yürürlüğe girmiş ise de sistem uygulamaya geçmemiştir. Çünkü henüz kooperatiflerin KOOPBİS sistemine geçiş süreci tamamlanmamıştır. Hala yapılandırma aşamasındadır⁵⁰. Öncelikle ulusal ölçekteki tüm kooperatiflere ilişkin bilgilerin KOOPBİS sistemine aktarılması gerekmektedir. Bir diğer ifadeyle, her bir kooperatif için "Kooperatif kartı⁵¹" oluşturulmalıdır. Bundan sonra da KOOPBİS ile EGKS sisteminin veri alışverişine izin veren alt yapının kurulması gerekir. İşte bu alt yapının kurulmasına kadar geçecek olan sürede "genel kurul belgeleri toplantı bitiminde, toplantı başkanı tarafından, Bakanlık temsilcisinin kurumsal elektronik posta adresine ve kayıtlı Elektronik Posta hesabına gönderilir ya da elektronik belge taşımaya ve saklamaya elverişli bir ortam içinde Bakanlık temsilcisine teslim edilir⁵².

C. EGKS'nin Olumlu ve Olumsuz Yönleri

⁴⁸ "Kooperatiflerde Elektronik ortamda Yapılacak Genel Kurul Toplantılarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi Hakkında Usul ve Esaslar" m. 7.

⁴⁹ 2/4/2024 tarih ve 32620 sayılı R.G.'de yayınlanan Kooperatif Bilgi sistemi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik m. 7/d,e.

⁵⁰ <https://koopbis.ticaret.gov.tr/app/admin/hostDashboard>

⁵¹ "Kooperatif kartı: KOOPBİS'te bir kooperatifin, unvanı, merkezi, iletişim bilgileri, kuruluş izin ve tescil tarihi, vergi ve MERSİS numaraları, oratğı olduğu kooperatif üst kuruluşu gibi temel bilgilerin yer aldığı sayfayı" (bkz. 2/4/2024 tarih ve 32620 sayılı R.G.'de yayınlanan Kooperatif Bilgi sistemi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik m. 4/h.

⁵² İlgili Yönetmelik Geçici Madde 1

Teknolojik gelişmeler sebebiyle internet günlük hayatımızın her alanında yaygın kullanılıyor olması hukuki düzenlemeleri de etkilemektedir. Bu etkilerden bir tanesi de genel kurulların elektronik ortamda yapılmasıdır. Hiç şüphesiz genel kurulların elektronik ortamda yapılması çok sayıda ortağın genel kurula katılmasında etkili olacaktır. Özellikle fiziki genel kurul toplantısına bir takım maddi (toplantı yerinin uzaklığı, zaman yokluğu, ulaşım ve konaklama maliyeti vb.) ve manevi (kararlarda etkili olunamayacağı düşüncesi vb.) nedenlerden dolayı katılmayan ortakların teknolojik imkanlardan yararlanarak uzaktan erişim sistemi ile genel kurul toplantısına kolayca katılabilecek olması ortakların genel kurula katılımını olumlu yönde etkileyeceği ve ortaklar arasındaki yabancılaşmayı ortadan kaldıracığı kanaatindeyiz. Çok sayıda ortağın kolayca genel kurul toplantılarına katılması, kooperatif yönetimi ve denetiminde dolaylı olarak yer alması özellikle çok ortaklı kooperatiflerde ortakların aidiyet duygusunu güçlendirecek, ortaklar ve yöneticiler arasında etkili iletişimin kurulmasını da sağlayacaktır. Ayrıca genel kurul toplantılarının elektronik ortamda yapılması kooperatifin genel kurul için harcadığı toplantı yeri kiralama, kırtasiye vb. maliyetleri azaltacaktır. Bununla birlikte toplantıya girişin EGKS üzerinden güvenli elektronik imza ile yapılacak olması ayrıca toplantıya katılım konusunda güven ve şeffaflık oluşturmaktadır. Elektronik genel kurul toplantılarının bu olumlu yanları yanında olumsuz yanları da bulunmaktadır. En temel olumsuzlukların teknolojik arızalardan kaynaklanacağı kanaatindeyiz. Örneğin internet bağlantısının genel kurul toplantısından hemen önce ya da toplantı sırasında kopması, elektriklerin kesilmesi vb. durumlardır. Bu gibi durumlarda ortak kendisinin kontrolü dışında gelişen bir sebep yüzünden genel kurula katılamamış ve ortaklık haklarından yararlanamamış olacaktır. Oysa, ortağın genel kurula katılma hakkı mutlak ve vazgeçilmez nitelikte bir haktır. Kendi kontrolü dışında gelişen aksaklıklar yüzünden genel kurula katılmayan ortak bunun getirdiği risklere ve zarara katlanmak zorunda kalmasının hakkaniyete uygun olmadığı kanaatindeyiz. Kanun koyucunun bu tür durumlarda ortağın hak kaybına engel olacak çözümler içeren düzenlemeler getirmesi gerektiği kanaatindeyiz. Bir diğer olumsuzluk ise teknolojik olanaklara ulaşamayan ortaklar için söz konusudur. Ancak bu durum toplantı öncesinden bilinir olduğundan ortağın fiziki genel kurula katılması imkan dahilindedir. Bu halde ortağın tercih hakkı bulunmaktadır. Bu nedenle de ortaklık hakları açısından telafisi mümkün olmayan bir kayıp söz konusu değildir. Bunun dışında EGKS sisteminin çalışmaması bir diğer olumsuzluk örneğidir. Kanun koyucu EGKS sisteminin özelliklerini belirlemiş sistemi kullanma yetkisine sahip şirketlerin taşınması gereken sertifikaları, teknik raporun özelliklerini ve denetimini ilgili yönetmelikte düzenlemiş ise de EGKS sisteminde meydana gelecek aksaklıklarda nasıl bir yol izleneceğine ilişkin düzenleme yapmamıştır. Türk hukukunda elektronik genel kurulların fiziki

genel kurul ile birlikte yapılmasına izin verilmektedir. O halde EGKS’de yaşanan bir teknik arıza var iken fiziki genel kurulda kararlar alınabilecek midir? Eğer kararlar alınacaksa bu kararlar geçerli mi olacaktır? Tüm bu sorunlara ilişkin herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Sonuç olarak, teknolojik gelişmeler beraberinde yeni hukuki sorunları da getirmektedir. EGKS’de yaşanan teknik bir arıza sebebiyle pay sahiplerinin genel kurula katılamayacak olması ve/veya teknik müdahaleler ile katılımın engellenmesi halinde alınan kararların geçerliliği yeni bir uyuşmazlık konusu olarak gündeme gelecektir⁵³. Kanun koyucunun teknolojik aksaklıklardan kaynaklanan bu gibi durumlara ilişkin ortakların hak kaybının önüne geçileceği somut düzenlemeler yapması gerektiği kanaatindeyiz.

III-SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Tüzel kişiliğe sahip kooperatifler, iradelerini organları aracılığıyla ortaya koyarlar. TTK m. 124’de şirket olarak kabul edilen kooperatifler şirketlerden farklı olarak kar amacı gütmeyen ortaklar arası yardımlaşma ve dayanışmayı esas alan ticari işletmelerdir. Küreselleşme ile birlikte ticari hayatın hızlı değişmesi ve teknolojik yenilikler karşısında yetersiz kalan mülga TTK 2012 yılında yenilenmiş ve günün şartlarına uygun hale getirilmiş iken aynı tarihlerde kooperatif mevzuatında yenilik yapılmamıştır. Söz konusu yenilik kooperatif mevzuatında TTK’dan yaklaşık 10 yıl sonra 7339 sayılı Kanun ile 2021 yılında yapılmıştır. Anılan Kanun ile günün şartlarına uygun özellikle ortaklık hakları, denetim, yönetim alanında ve bu çalışmaya konu olan genel kurul ile ilgili köklü değişiklikler içeren düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler ile ülkemizde faaliyet gösteren kooperatiflerin ortaklık haklarını önemseyen, profesyonel yönetim ve denetim anlayışını benimseyen modern kooperatifçilik ilke ve esaslarına uygun faaliyet göstermesi amaçlanmıştır. Bu amaca hizmet eden değişikliklerin başında zorunlu olan KOOPBİS’in getirilmiş olmasıdır. KOOPBİS ile KK’da genel kurula ilişkin yapılan değişiklik ile kooperatifler ve üst kuruluşlarına ilişkin merkezi veri tabanı oluşturmayı amaçlamıştır. Genel kurulun devamlı bir organ olmaması, toplanma süreci, ortak sayısının çokluğu ve/veya dağınıklığı, toplanma ve karar almadaki zorluklar nedeniyle zaman zaman kilitlenen ve işlevsiz hale gelen genel kurul organı, KOOPBİS düzenlemesi ile günümüz teknolojik koşullarına uygun olarak işlevsel hale getirilmiştir. 7339 sayılı Kanun Geçici 8 inci madde ile sistemin işlemesinden kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyelerinin sorumlu tutulması ve ilgili bakanlığın KOOPBİS veri girişlerini takip etmekle yükümlü olması

⁵³ Özdilek, s. 74. Yazara göre, teknik aksaklık sebebiyle pay sahiplerin genel kurula katılamaması alınan genel kurul kararının hukuken butlan ya da yokluk sebebiyle sakatlanacağını ancak her somut olayın özelliğine göre hukuki sakatlık durumunun ele alınması gerekir.

şeffaflık içeren bu sistemin işlerliğini destekler niteliktedir. Kooperatif mevzuatında yapılan son düzenlemeler ile TTK'nın sermaye şirketlerine getirdiği elektronik genel kurullar artık kooperatifler içinde mümkün hale gelmiştir. Böylece kooperatif ortakları fiziki ortamın yanında elektronik ortamda genel kurullara katılabileceklerdir. Bunun sonucunda da ortaklar genel kurul toplantılarına kolayca erişebilecek ve kooperatif ile ortaklar arasında etkileşim sağlanmış olacaktır. Yani, kooperatif ortağının ya da temsilcisinin genel kurul toplantısına yalnızca fiziki katılımın kaldırılarak uzaktan erişim yoluyla katılımın sağlanıyor olması tüm ortakların kooperatifte söz sahibi olma yolunu açacağı kanaatindeyiz. Sonuç olarak, KOOPBİS ile kooperatifler için önemli belgelerin veri tabanının oluşturulması, bu belgelere sistem üzerinden ulaşılabilir olması, sistemin ilgili bakanlık tarafından denetlenmesi ülkemiz kooperatif mevzuatında köklü nitelikte değişikliklerdir. Böylece kooperatif mevzuatımızda genel kurul toplantılarının yapılmasında TTK ile paralel düzenlemelere kavuşarak günümüz şartlarına uygun hale getirilmiştir.

KAYNAKÇA

Aydın, Sema, Kooperatiflerde Ortaklık Sifatının Kazanılması ve Kaybedilmesi, Seçkin Yayınları, Ankara 2024.

Aydın, Sema / Kaplan, Hasan Ali “Yargıtay’ın 12.11.2021 Tarihli ve 2020/2 E. 2021/3 K. Sayılı İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu Kararı Çerçevesinde Kooperatiflerin Tacir Niteliği”, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl 2022, Cilt:3, Sayı: 1 s. 193-216.

-Bingöl, Adil, Türk Hukukunda Kooperatif Genel Kurulu, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya, 2010 “Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi”, s. 3.

Çelik, Salih / Muktedir, Lale, Özetli İçtihatlı Uygulamalı Kooperatifler Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006.

-Dal, Seniha, “Halka Açık Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Oluşan “Güç Boşluğu” Sorunu ve Elektronik Genel Kurullar” Ankara Sanayi Odası Yayınları, 2013.

-Karadeniz, Salih, “Anonim Şirketlerde Elektronik Genel Kurul”, İMHFD, C. 7, S. 13, 2022, s. 491-520.

Özdilek, Ali Osman, Anonim Şirketlerde Genel Kurullara Elektronik Ortamda Katılım, Seçkin Yayınları, Ankara, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Eylül 2017.

-Özmen, Kemal, Açıklamalı, Uygulamalı, İçtihatlı Kooperatifler” Seçkin Yayınları, 4. Bası, Mayıs 2015, Ankara.

-Pulaşlı, Hasan, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Adalet Yayınevi, 9. Baskı, Ankara, Şubat 2024.

- Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuku II, Vedat Kitapçılık, 13. Bası, Haziran 2017, İstanbul, s. 660.

- Teoman, Ömer, “Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantısına İlişkin Hazirun Cetveli (TTK.376)”, Otuz Yıl Ticaret Hukuku-Tüm Makalelerim, C.II, 1982-2001, İstanbul 2001.

- <https://koopbis.ticaret.gov.tr/app/admin/hostDashboard>

- <https://ankara.ticaret.gov.tr/duyurular/kooperatif-genel-kurullarina-iliskin-koopbis-duyurusu>

- <https://ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/bilgi-bankasi/kooperatifler-hakkinda>